

Dobra diagnoza

foto: PAP/Adam Cieszek

Zagrożenie terrorystyczne, wirusy ptasiej i świńskiej grypy to sytuacje, które są wyzwaniem dla polskich laboratoriów. Czy są one na nie przygotowane?

W połowie zeszłego roku sejmowa Komisja Zdrowia debatowała nad przeciwdziałaniem ewentualnym zagrożeniom bioterroryzmem. Według polityków dotychczasowy stan wyposażenia laboratoriów diagnostycznych i ich rozłożenie w terytorium kraju są niezadowalające, wymagają doinwestowania i doposażenia. Specjaliści z branży twierdzą, że polskie laboratoria mogłyby szybko osiągnąć europejski poziom. Jedyne ograniczenie to brak pieniędzy.

Liczy się niska cena?

Eksperti firmy *Diagnostyka*, pioniera i jednego z liderów outsourcingu laboratoriów, widzą braki w finansowaniu.

– *Trudna sytuacja finansowa w publicznym sektorze ochrony zdrowia ma negatywne konsekwencje dla medycznej diagnostyki laboratoryjnej* – mówi Michał Meller, kierownik ds. analiz marketingowych i rozwoju rynkowego. – *W większości przypadków w ogłaszanych konkur-*

sach i przetargach głównym kryterium jest oferowana cena badania, a zagadnienia związane z jakością i standardem obsługi spychane są na dalszy plan – dodaje.

Między innymi dlatego od 2009 r. strategicznym kierunkiem rozwoju dla firmy stało się tworzenie nowych laboratoriów.

– *Wiąże się to z trudniejszymi niż w przypadku modernizowania istniejących laboratoriów wyzwaniami, ale i większymi możliwościami. Tworzenie laboratorium od podstaw to bowiem duże przedsięwzięcie organizacyjne, wymagające skoordynowanej pracy specjalistów z różnych dziedzin (diagnostów, menedżerów, informatyków, specjalistów z zakresu technologii medycznych) i poważnych nakładów inwestycyjnych* – mówi Michał Meller.

W 2009 r. *Diagnostyka* zrealizowała dwa takie projekty. Pierwszy, w Białymstoku, to laboratorium o powierzchni 400 m². Obsługuje ono publiczne i niepubliczne placówki ochrony zdrowia w całym województwie podlaskim. Duże znaczenie dla lekarzy ma wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań informatycznych – możliwość elektronicznego zlecenia badań i otrzymywania wyników.

Drugie laboratorium w Trójmieście rozpoczęło świadczenie usług w listopadzie tego roku. Jego powierzchnia to 500 m², zaaranżowanych w nowoczesny *open-space* (plus wydzielona pracownia mikrobiologiczna). Ten oddział *Diagnostyki* ma przede wszystkim docierać do placówek medycznych z ofertą badań specjalistycznych. W jego ramach będzie również funkcjonowała sieć punktów pobrań dla pacjentów w Gdańsku, Gdyni i większych miastach regionu.

– *Docelowo zatrudnienie w „Diagnostyce” znajdzie po kilkudziesięciu specjalistów z danego regionu. Laboratoria oferują klientom szeroką ofertę badań (ponad 800 rodzajów testów), nowoczesne rozwiązania informatyczne oraz wysoką jakość obsługi, wspartą systemem działań edukacyjnych i szkoleniowych* – mówi Michał Meller. – *Równolegle prowadzone są nowe projekty na bazie współpracy z istniejącymi podmiotami medycznymi. W ten sposób włączyliśmy do sieci „Diagnostyki” laboratoria niepubliczne w Rzeszowie i Bielsku-Białej. Intensywnie rozwijamy również laboratorium Top-Lab (Grupa Diagnostyka) w Lublinie* – dodaje.

Drugim, po rozszerzaniu sieci, priorytetem *Diagnostyki* jest oferowanie lekarzom i pacjentom szerokiego dostępu do nowoczesnych badań wysokospecjalistycznych. Firma przyczyniła się np. do rozpowszechnienia badań autoimmunologicznych, testów alergologicz-

„ W większości przypadków w ogłaszanych konkursach i przetargach głównym kryterium jest oferowana cena badania, a zagadnienia związane z jakością i standardem obsługi spychane są na dalszy plan ”

nych z krwi czy nieinwazyjnej diagnostyki prenatalnej (PRISCA 4). Na przestrzeni ostatnich miesięcy *Diagnostyka* rozszerzyła ofertę swojej Pracowni Biologii Molekularnej (m.in. o badanie w kierunku *Borrelia burgdorferi* z ciała kleszcza), wprowadziła nowoczesną cytologię cienkoinwarstwową (LBC – *Liquid Base Cytology*), popularyzuje ofertę markerów nowotworowych, wprowadza nowy test oceny ryzyka wad chromosomalnych wg *Fetal Medicine Foundation*, oraz dynamicznie reaguje na potrzeby rynku, wprowadzając testy

przesiewowe i potwierdzające (metodą RT-PCR) w kierunku grypy (w tym A/H1N1).

Sprzęt pod ręką

Kwestia pieniędzy jest także jedynym ograniczeniem w dostępie do nowoczesnego sprzętu. Roche Diagnostics Polska, jeden z największych na naszym rynku dostawców sprzętu i odczynników, oferuje najnowocześniejszy sprzęt i technologie umożliwiające stworzenie nowoczesnego laboratorium diagnostycznego – analizatory biochemiczne, immunochemiczne, koagulologiczne, analizy moczu, hematologiczne, RKZ, zintegrowane platformy analityczne, systemy preanalityczne i postanalityczne, odczynniki diagnostyczne czy oprogramowanie zarządzające laboratorium wraz z automatyzacją procesów rejestracji. Klient otrzymuje także pomoc i doradztwo w zakresie organizacji pracy laboratorium, a także w prowadzeniu międzynarodowego programu kontroli jakości badań QCS.

Wprowadzenie laboratoryjnych systemów informatycznych umożliwia zarządzanie próbkami i wynikami na każdym etapie procesu analitycznego zarówno z fazą przedanalityczną, jak i postanalityczną. Możliwa jest także integracja badań na jak najmniejszej liczbie analizatorów oraz wprowadzane zintegrowanych platform analitycznych. Istotne jest także ciągle podnoszenie jakości badań poprzez proces akredytacji i certyfikacji laboratoriów.

W codziennej pracy dużych laboratoriów pomocna jest automatyzacja procesów przedanalitycznych i postanalitycznych (np. automatyczne sortery RSD Pro, RSA Pro, Modular PreAnalytics, cobas p 501, cobas p 701) oraz szybkie wdrażanie do rutynowego zastosowania nowoczesnych biomarkerów przyspieszających proces diagnostyki pacjenta (białko S-100, prokalcytonina, interleukina 6, P1NP, przeciwciała anty-TSHR, cystatyna C, markery preeklampsji).

Coraz większe znaczenie ma też zindywidualizowana, ukierunkowana diagnostyka i terapia, czyli tzw. medycyna spersonalizowana – PHC (*Personalized Health Care*). Personalizacja medycyny polega na wykorzystaniu wiedzy o mechanizmach molekularnych oraz nowoczesnych testów diagnostycznych w celu precyzyjnego doboru leków oraz poprawy wyników leczenia. Istotne jest, aby leki były jak najściślej i najlepiej dopasowane do potrzeb pacjenta.

Sprzęt oferowany przez Roche Diagnostics Polska znajduje się już m.in. w dużych laboratoriach klinicznych, uniwersyteckich, szpitalnych oraz komercyjnych. Sprawdza się także w diagnostyce zdecentralizowanej na oddziałach, przy łóżku chorego, na OIOM i SOR.

Badania na zlecenia

Wiele placówek zdrowia szuka możliwości zmniejszenia kosztów poprzez outsourcing usług diagnostycznych. Dlaczego?

– *Lista kosztów związanych z funkcjonowaniem laboratorium na terenie placówki jest bardzo długa. Działalność kadr, pionu finansów czy komórki ds. zamówień publicznych obciąża budżet szpitala – mówi Andrzej Marszałek, dyrektor medyczny Synevo Polska. – Osobnym problemem jest wielkość zatrudnienia. Zazwyczaj, ze względu na wcześniejsze przyzwyczajenia, obserwowany jest przerost zatrudnienia w stosunku do liczby wykonywanych oznaczeń – dodaje.*

Według Andrzeja Marszałka sprzęt wykorzystywany w szpitalnych laboratoriach najczęściej spełnia wymagania techniczne. Jednak, ze względu na ograniczenia wynikające z jednej strony z niewielkiej liczby oznaczeń, z drugiej zaś z ograniczeń procedur przetargowych, obserwuje się dużą różnorodność aparatury. Wieloletnie opóźnienia widać także w zakresie informatyzacji. Dlatego też liczba placówek wprowadzających outsourcing usług laboratoryjnych wzrasta.

– *W dużych miastach część placówek likwiduje własne laboratoria, zlecając wykonywanie badań poza szpitalem. Zapewnia to partnerstwo pomiędzy kliniką a laboratorium, optymalizację czasu oczekiwania na wynik oraz prawidłowe warunki transportu. Druga forma to pozostawienie laboratorium w obrębie szpitala z outsourcingiem jedynie usług. Rozwiązanie takie wykorzystywane jest w mniejszych miastach, gdzie odległość pomiędzy szpitalami uniemożliwia uzyskanie akceptowalnego czasu odbioru wyników, oraz w placówkach, gdzie generowana jest duża liczba oznaczeń w trybie pilnym. Pojawia się też nowa formuła obejmująca przekazanie diagnostyki specjalistycznej podmiotom zewnętrznym z utrzymaniem własnego, rutynowego laboratorium – mówi Andrzej Marszałek, dodając, że Synevo świadczy usługi w zakresie medycznej diagnostyki i wykorzystuje wszystkie trzy wymienione powyżej formy.*

– *Nie dążymy do przejścia laboratorium po cenach, które nie zapewnią nam możliwości utrzymania jakości, którą narzuca nam szacunek do własnej firmy, a przede wszystkim troska o pacjenta – mówi Andrzej Marszałek.*

„ Wprowadzenie laboratoryjnych systemów informatycznych umożliwia zarządzanie próbkami i wynikami na każdym etapie procesu analitycznego „

łek. – *Podstawą inwestycji w laboratorium jest inwestycja w zespół laboratorium, jego szkolenie i ciągłe doskonalenie. W ramach realizacji kontraktu uzupełniamy meble laboratoryjne i sprzęt pomocniczy. Zazwyczaj rozpoczynamy pracę od wymiany aparatury, dostosowując ją do wielkości obciążenia z uwzględnieniem godzin największego spiętrzenia pracy i ewentualnych przyrostów liczby badań. Sprzężenie aparatury ze sprawnie funkcjonującym syste-*

mem informatycznym jest w naszym przypadku standardem – dodaje.

Rozwiązania Synevo sprawdzają się już w szpitalach klinicznych (Lublin, Łódź), szpitalach publicznej służby zdrowia – na terenie niemal całej Polski, w wielu szpitalach niepublicznych (Warszawa, Włocławek, Głowno).

Adam Majewski